

Handläggare
Johan Kellokumpu
Telefon: 08-50831921**Till**
Kulturnämnden
2023-02-21

Remiss av Nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet, KS 2022/1404.

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Kulturnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart

Sammanfattning

Folkbildningsrådet ansvarar för att fördela och följa upp statsbidragen till studieförbunden. De har efter en översyn tagit fram ett förslag till ett nytt system för statsbidrag till studieförbunden. Det nya systemet föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Statsbidraget föreslås framöver fördelas utifrån ett kvalitetsbedömningssystem. Detta är en stor förändring av det statliga stödet till folkbildningen där de tidigare fördelningsmodellerna har använt sig av statistik över tidigare genomförd verksamhet som underlag för beräkningen av bidrag.

Stockholms stad har en stödmodell och en hantering av stöd till studieförbunden som är fristående från statens modell. En modell som infördes 2022 och som på många sätt liknar Folkbildningsrådets förslag. Då staden har en fristående modell berörs inte staden direkt av Folkbildningsrådets detaljer i förslaget. Kulturförvaltningen ser i sin helhet mycket positivt på förslaget.

Studieförbunden i Stockholm kan bidra till att utjämna utbildningsklyftor, ge människor möjlighet att prova kultur och ge människor möjlighet att vara aktiva i samhället. Folkbildningsrådet skriver att studieförbunden inte når en tillräcklig mångfald av människor och framför allt når de inte tillräckligt många korttidsutbildade. Kulturförvaltningen håller med om den analysen och att en förändring av systemet är nödvändigt. Förvaltningen välkomnar ett system som premierar verksamhet riktat mot de medborgare som behöver folkbildningen mest.

Bakgrund

Kulturnämnden har ombetts yttra sig över remissen av ett nytt system för statsbidrag till studieförbundens verksamhet. Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 28 februari 2023.

Ärendet

Folkbildningsrådet har tagit fram ett förslag till nytt system för fördelning av statsbidrag till studieförbunden. Folkbildningsrådet har bett remissinstanserna titta på hela förslaget i allmänhet och i synnerhet svara på fyra frågor som relaterar till förslaget:

- Kvalitetsbedömningsmodellen
- Kvalitetsdefinitionerna
- Påverkan på studieförbundens nationella internfördelning
- Förslaget om att tillhandahålla underlag för kommunernas och regioners bidragsgivning.

Folkbildningsrådet

Folkbildningsrådet är en ideell förening med myndighetsuppdrag att fördela och följa upp statsbidragen till studieförbunden. Statens stöd till folkbildningen har fått återkommande kritik och rekommendationer av Riksrevisionen. Riksrevisionens har påpekat brister i alla led – från studieförbundens utbetalningar och kontroll till Folkbildningsrådets styrning och uppföljning.

Folkbildningsrådet skriver att de lyssnat på kritiken och delar av deras förslag har hämtats ur Riksrevisionens rekommendationer. De har efter en översyn tagit fram ett förslag för ett nytt system för statsbidrag till studieförbunden. Det nya systemet föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Statsbidraget föreslås framöver fördelas utifrån ett kvalitetsbedömningssystem. Detta är en stor reform av det statliga stödet till folkbildningen. Nuvarande och alla tidigare fördelningsmodeller har använt sig av statistik över tidigare genomförd verksamhet som underlag för beräkningen av bidrag.

Folkbildningsrådet beskriver i remissen vilka förändringsbehov deras översyn synliggör. Tidigare och nuvarande fördelningsmodell har kritiserats för att leda till så kallad volymjakt. Det beskrivs av Folkbildningsrådet som en suboptimering av bidragssystemet för att bevaka och vinna nya bidragsandelar. Verksamhetsvolymen har växt, ofta i gråzoner och med bristande kontroll, vilket lett till att det förekommit fel och oegentligheter. Studieförbundens verksamhet når inte i tillräckligt hög utsträckning kortutbildade och mångfalden av deltagare är inte tillräckligt hög, menar Folkbildningsrådet.

Kvalitetsbedömningsmodellen

Statsbidraget föreslås tilldelas studieförbunden i form av bidragsandelar som beslutas av Folkbildningsrådet. Nytt är att stödet föreslås bli treårigt och beredningen ska omfatta en bedömarpanel. Något som inte finns idag. Förslaget väntas leda till bättre kvalitet, minskad volymjakt och en ökning av studieförbundens profilering av sina verksamheter. En annan effekt av kvalitetsbedömningsmodellen, enligt Folkbildningsrådet, är minskade volymer eftersom incitamentet att öka antalet timmar ("timjakten") försvinner. Folkbildningsrådet menar att detta kan ses som en önskad effekt, det vill säga att verksamhet som inte tillräckligt starkt relaterar till inriktning och profil, fasas ut.

Folkbildningsrådet föreslår även att några villkor för stödet ändras för att förhindra fusk, bland annat genom en skärpning av villkor som rör kostnadsersättningar. Regelverket kring ansvaret skärps med syfte att studieförbunden ska ta större ansvar för verksamhet och pedagogik. Kulturprogrammets roll ska stärkas för att nå en ökad delaktighet och mångfald. Studieförbunden ska också enklare än idag kunna samverka med varandra kring kulturprogram i det nya systemet.

Folkbildningsrådet beskriver att för att den nya fördelningsmodellen ska få avsedda effekter måste den implementeras i de tre organisatoriska nivåerna i studieförbunden; nationellt, regionalt och lokalt. En risk är att det görs bristfälligt, för långsamt eller möter internt motstånd.

Kvalitetsdefinitioner

Folkbildningsrådet har definierat fem teman, kallat "kvaliteterna": bildning, demokrati/delaktighet, utbildning, civilsamhälle och kulturliv. De beskrivs och är tillsammans utgångspunkter för beredning av stöd och för uppföljning och utvärdering av studieförbundens verksamheter.

Kommuners och regioners bidragsfördelning

Folkbildningsrådet menar att den föreslagna fördelningsmodellen kommer att öka kommunernas och regionernas administration, för de som idag använder samma modell som staten i sin stödgivning till studieförbunden. Därför föreslår Folkbildningsrådet att de ska tillhandahålla kvalitetssäkrad lokal och regional statistik för de kommuner och regioner som så önskar. De föreslår också att de ska tillhandahålla en eller flera modeller för bidragsfördelning som nära ansluter till Folkbildningsrådets kvalitetsindikatorer.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kulturstrategiska staben.

Förvaltningens synpunkter

Kulturnämnden beslutade 26 april 2022 om en ny modell för stöd till studieförbunden. Hösten 2022 sökte studieförbunden i Stockholm stöd för sin planerade verksamhet 2023-2025 enligt denna nya modell. Bedömning av ansökningar och fördelning av stöd till studieförbunden baseras på följande bedömningsgrunder:

- Förmåga att nå en bredd av stockholmare, särskilt prioriterade målgrupper.
- Graden av kvalitet på arrangörskap och verksamhetslokaler.
- Graden av kvalitet på den folkbildande verksamheten i fråga om delaktighet, förankring och genomförande.
- Geografisk spridning i Stockholms stad.

Förvaltningens beredningsprocess omfattas av ett referensgruppsförfarande. Förvaltningen gör sedan en samlad bedömning av hur väl studieförbundets planerade verksamhet möter stödets bedömningsgrunder. Beslut fattas enligt kulturnämndens delegationsordning. I Stockholms stads nya modell kan studieförbunden inte söka stöd för kostnadsersättningar till privatpersoner eller föreningar. Det är enbart studieförbundens egna kostnader som kan tas upp i ansökan.

Stadens nya stödsystem ska uppmuntra uppsökande verksamhet och stävja den osunda timjakten och därmed möjliggöra för studieförbunden att nå fler stockholmare. Systemet ska också underlätta stadens kontroll och uppföljning av stödet till studieförbundens verksamhet.

Delar av beredningen av stödet bygger på en dialogmodell mellan kulturförvaltningen och respektive studieförbund. Inför varje treårsperiod görs en gemensam omvärldsanalys där stadens kulturpolitiska mål och studieförbundens mål med verksamheten diskuteras.

Kulturförvaltningens synpunkter på Folkbildningsrådets förslag

Stockholms stad har en stödmodell och en hantering av stöd till studieförbunden som är fristående från statens stödsystem. Därför berörs inte staden direkt av Folkbildningsrådets förslag till ändrad stödmodell. Kulturförvaltningen ser dock mycket positivt på förslaget i sin helhet. Förslaget liknar på många sätt det system som Stockholms stad införde 2022. Stockholms stad gick då från att fördela stöd på kvantitativa mått till att göra det på kvalitativa bedömningsgrunder.

Studieförbunden i Stockholm kan bidra till att utjämna utbildningsklyftor, ge människor möjlighet att prova kultur och ge människor möjlighet att vara aktiva i samhället. Folkbildningsrådet skriver att studieförbunden inte når en tillräcklig mångfald av människor och framför allt når de inte tillräckligt många korttidsutbildade. Kulturförvaltningen håller med om den analysen och att en förändring av systemet är nödvändigt. Förvaltningen välkomnar ett system som premierar verksamhet riktat mot de medborgare som behöver folkbildningen mest.

Förslaget om att skärpa reglerna kring kostnadsersättningar välkomnas av kulturförvaltningen. Kostnadsersättningar är den ersättning som ges till privatpersoner och föreningar för utlägg de gjort, såsom hyror och inköp, i samband med folkbildningsverksamhet. Det är till stor del hanteringen av kostnadsersättningar som fusk med skattemedel uppdagats. Stockholms stads stöd till studieförbunden kan numera inte heller användas för kostnadsersättningar. Förslaget att stärka kulturprogrammets roll och syfte, att nå en ökad delaktighet och mångfald inom kulturlivet ligger i linje med Stockholms stads stödmodell och välkomnas av kulturförvaltningen.

Stockholms stad uppskattar Folkbildningsrådets ansvarstagande vad gäller det fusk som återkommande uppdagas över hela landet. Folkbildningsrådet konstaterar att det nuvarande statliga systemet är en del av problemet, då det uppmuntrar till timjakt. Verksamhetsvolymerna har med tiden växt okontrollerat och ”ofta i gråzoner” som Folkbildningsrådet skriver.

Folkbildningsrådet skriver att en möjlig och önskad konsekvens av det nya systemet kan bli att studieförbundens verksamhet minskar, eftersom timjakten upphör. Kulturförvaltningen håller med om att detta kan ses som en möjlig effekt. Verksamhet som inte tillräckligt starkt relaterar till inriktning och profil fasas ut och studieförbunden kan fokusera sina resurser mot de målgrupper där folkbildningen gör störst skillnad.

Folkbildningsrådet har definierat fem teman, kallat ”kvaliteterna”: bildning, demokrati/delaktighet, utbildning, civilsamhälle och kulturliv. Stockholms stads stöd till studieförbunden har bedömningsgrunder som ligger i linje med dessa teman. Kulturförvaltningen bedömer att kvalitetsindikatorerna så som de beskrivs i förslaget har stora möjligheter att samspela med Stockholms stads stöd till studieförbunden.

Maria Jansén
Förvaltningschef
Kulturförvaltningen

Patrik Liljegen
Avdelningschef
Kulturförvaltningen

Bilagor

1. Förslag till nya villkor för studieförbunden remiss.
2. Remisskrivelse angående förslag till nytt bidragssystem för studieförbunden.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Maria Jansén, Förvaltningschef	2023-02-10
Patrik Liljegren, Avdelningschef	2023-02-10